

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 3 листопада 2021 р. № 1132

ЗМІНИ,
що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України
від 27 серпня 2010 р. № 796 та від 6 березня 2019 р. № 221

1. Пункт 1 переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796, доповнити підпунктом 30 такого змісту:

“30) надання закладами дошкільної та загальної середньої освіти понад обсяги, встановлені індивідуальною програмою розвитку, корекційно-розвиткових та/або психолого-педагогічних, та/або реабілітаційних послуг (допомоги) здобувачам освіти такого закладу освіти, а також дітям, які не здобувають освіти у цьому закладі освіти.”.

2. У постанові Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221 “Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 24, ст. 853):

1) у вступній частині постанови слова і цифру “до частини другої статті 9 Закону України “Про загальну середню освіту” замінити словами і цифрами “до частини другої статті 35 Закону України “Про повну загальну середню освіту”;

2) Положення про спеціальну школу, затверджене зазначеною постановою, викласти в такій редакції:

“ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 березня 2019 р. № 221
(в редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 3 листопада 2021 р. № 1132)

ПОЛОЖЕННЯ
про спеціальну школу

Загальна частина

1. Це Положення визначає організаційні засади діяльності спеціальних шкіл.

Терміни у цьому Положенні вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про охорону дитинства”, “Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, Бюджетному кодексі України.

2. Спеціальна школа є закладом загальної середньої освіти, у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про охорону дитинства”, “Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, іншими актами законодавства та цим Положенням.

Спеціальна школа діє на підставі установчих документів, що розробляються відповідно до Закону України “Про повну загальну середню освіту”, цього Положення, рішень засновників, прийнятих у межах їх повноважень. Установчі документи спеціальної школи затверджуються засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом.

Спеціальна школа є юридичною особою. Спеціальна школа комунальної форми власності є бюджетною установою.

Інформація про заклад освіти відображається в Єдиній державній електронній базі з питань освіти.

3. Основними завданнями спеціальної школи є:

1) забезпечення здобуття учнями (вихованцями) загальної середньої освіти на одному чи кількох її рівнях та/або дошкільної (за наявності дошкільного підрозділу) освіти з урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів відповідно до державних стандартів;

2) створення умов для здобуття освіти учнями (вихованцями) шляхом належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення, забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості учнів (вихованців);

3) забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу учнів (вихованців);

4) надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) учням (вихованцям) та дітям, які не є учнями (вихованцями) спеціальної школи;

5) забезпечення навчання учнів (вихованців) за допомогою найбільш прийнятних для них методів і способів спілкування в освітньому середовищі, які максимально сприяють засвоєнню знань і соціальному розвитку, використання в освітньому процесі української жестової мови, шрифту Брайля, допоміжних засобів для навчання, засобів альтернативної комунікації тощо;

6) викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням можливостей та потреб учнів способами, що є найбільш прийнятними для учнів спеціальної школи, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), використання допоміжних засобів для навчання;

7) організація освітнього процесу, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях, визначених Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту” та “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”;

8) засвоєння учнями (вихованцями) норм етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя;

9) сприяння набуттю ключових компетентностей учнями (вихованцями);

10) формування компетентностей для подальшого самостійного життя, забезпечення розвитку природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення, соціалізації учнів (вихованців);

11) сприяння всебічному розвитку учнів (вихованців);

12) надання консультацій батькам (іншим законним представникам) учнів (вихованців) та їх активне залучення до освітнього процесу.

4. Спеціальна школа повинна:

забезпечувати здобуття освіти учнями (вихованцями) відповідно до державного стандарту дошкільної освіти (за наявності дошкільного підрозділу) та державних стандартів повної загальної середньої освіти;

мати кабінети з обладнанням та засобами для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг відповідно до особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності спеціальної школи;

забезпечувати реалізацію корекційно-розвиткового складника освітньої програми та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу);

створювати групи подовженого дня для виконання освітньої програми спеціальної школи;

використовувати систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353.

Профіль, структура та строки навчання в спеціальних школах

5. За рішенням засновника (уповноваженого ним органу) спеціальні школи залежно від особливостей контингенту осіб та напрямку (профілю) їх діяльності можуть створюватися для осіб з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями інтелектуального розвитку, фізичними та/або сенсорними порушеннями (далі — учні (вихованці), які мають:

- 1) порушення слуху;
- 2) порушення зору;
- 3) порушення інтелектуального розвитку;
- 4) порушення опорно-рухового апарату;
- 5) тяжкі порушення мовлення.

6. У складі спеціальної школи, створеної відповідно до пункту 5 цього Положення, для осіб:

з порушеннями слуху утворюються класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) глухих, класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із зниженим слухом та за умови наявності в штаті закладу відповідних фахівців та навчально-матеріальної бази створюються класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із тяжкими порушеннями мовлення. У разі недостатньої кількості учнів та за умови забезпечення індивідуального підходу в один клас можуть бути зараховані учні глухі та із зниженим слухом;

з порушеннями зору — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) сліпих, класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із зниженим зором. У разі недостатньої кількості учнів та за умови забезпечення індивідуального підходу в один клас можуть бути зараховані учні сліпі та із зниженим зором;

з порушеннями інтелектуального розвитку — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з легкими порушеннями інтелектуального розвитку,

класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з помірними порушеннями інтелектуального розвитку. У разі недостатньої кількості учнів та за умови забезпечення індивідуального підходу в один клас можуть бути зараховані учні з легкими та помірними порушеннями інтелектуального розвитку;

з порушеннями опорно-рухового апарату — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з порушеннями опорно-рухового апарату;

з важкими порушеннями мовлення — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з важкими порушеннями мовлення.

У спеціальних школах незалежно від особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності (крім спеціальних шкіл для осіб з інтелектуальними порушеннями) можуть створюватися окремі класи (дошкільні групи) для осіб:

із складними порушеннями розвитку (у тому числі ті, які мають два та більше порушень) за умови, що одне з наявних порушень відповідає порушенням основного контингенту учнів;

із розладами аутичного спектра, у тому числі не пов'язаними з інтелектуальним порушеннями.

7. За наявності відповідної матеріально-технічної бази для учнів, які за станом здоров'я можуть оволодіти професією певного кваліфікаційного рівня, у спеціальній школі можуть відкриватися класи з поглибленою професійною орієнтацією. Зарахування учнів до таких класів здійснюється з урахуванням побажань батьків (інших законних представників), якщо учням не протипоказане навчання за певною професією.

8. Спеціальна школа може мати у своєму складі:

дошкільний підрозділ;

пансіон;

інші структурні підрозділи.

Директор спеціальної школи може ініціювати перед засновником або уповноваженим ним органом питання щодо створення або ліквідації структурних підрозділів.

Структурний підрозділ діє відповідно до установчих документів спеціальної школи та на підставі положення про нього, затвердженого директором спеціальної школи.

Спеціальна школа може мати у своєму складі філії. Філії не мають статусу юридичної особи та діють на підставі положення, розробленого на основі Типового положення про філію закладу освіти, затвердженого наказом МОН від 6 грудня 2017 р. № 1568.

9. Організація діяльності дошкільного підрозділу здійснюється відповідно до законодавства, установчих документів спеціальної школи та на підставі положення про нього, затвердженого директором, за умови

наявності матеріально-технічної, навчально-методичної бази, педагогічних кадрів та з урахуванням особливостей контингенту дітей.

10. Гранична наповнюваність дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) визначається відповідно до Закону України “Про дошкільну освіту” та нормативів, встановлених наказом МОН від 20 лютого 2002 р. № 128 “Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах”, але не більше шести вихованців. Гранична наповнюваність класів становить для учнів:

- 1) глухих — вісім осіб;
- 2) із зниженим слухом — десять осіб;
- 3) з важкими порушеннями мовлення — дванадцять осіб;
- 4) сліпих — вісім осіб;
- 5) із зниженим зором — дванадцять осіб;
- 6) з легкими порушеннями інтелектуального розвитку — дванадцять осіб;
- 7) з помірними порушеннями інтелектуального розвитку — шість осіб;
- 8) з порушеннями опорно-рухового апарату — десять осіб;
- 9) із складними порушеннями розвитку — шість осіб;
- 10) з розладами аутичного спектра — шість осіб.

Гранична наповнюваність класу, визначена цим пунктом, може бути збільшена відповідно до рішення директора спеціальної школи, але не більш як на одну особу.

Клас створюється за умови наявності більш як 50 відсотків граничної наповнюваності класів.

11. У спеціальній школі можуть створюватися класи для дітей з порушеннями розвитку, що визначені підпунктами 1 і 2, 4 і 5 та 6 і 7 пункту 10 цього Положення. Гранична наповнюваність таких класів визначається згідно з підпунктами 1, 4 і 7 пункту 10 цього Положення відповідно до переважної кількості учнів, які мають такі порушення. У разі рівної кількості учнів з різними порушеннями розвитку у таких класах їх гранична наповнюваність визначається згідно з підпунктами 1, 4 і 7 пункту 10 цього Положення.

12. До одного класу спеціальної школи можуть зараховуватися учні різного віку за умови, якщо їх різниця у віці становить не більше двох

років. Для учнів початкових класів можуть бути створені з'єднані класи початкової школи (класи-комплекти), які діють відповідно до Положення про з'єднаний клас (клас-комплект) початкової школи, затвердженого наказом МОН від 5 серпня 2016 р. № 944.

Для виконання освітньої програми, у тому числі її корекційно-розвиткового складника, отримання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) у спеціальній школі створюються групи подовженого дня для учнів одного або різних років навчання з урахуванням особливостей розвитку, гранична наповнюваність яких не може перевищувати наповнюваність класів.

Для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) в спеціальній школі можуть створюватися міжкласні групи.

13. Поділ класів на групи для вивчення окремих предметів у спеціальній школі здійснюється згідно з нормативами, встановленими наказом МОН від 20 лютого 2002 р. № 128 “Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах”.

14. Кількість дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу), класів, міжкласних груп та груп подовженого дня затверджується наказом директора спеціальної школи на навчальний рік за погодженням із засновником або уповноваженим ним органом.

15. Спеціальна школа для дітей з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату може забезпечувати здобуття повної загальної середньої освіти на одному чи кількох її рівнях:

початкова освіта — 1—4 класи;

базова середня освіта — 5—10 класи;

профільна середня освіта — 11—13 класи.

16. Спеціальна школа для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку може забезпечувати здобуття загальної середньої освіти на одному або на кількох її рівнях:

початкова освіта — 1—4 класи;

базова середня освіта — 5—11 класи.

Для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку за наявності відповідної навчально-матеріальної бази може забезпечуватися здобуття профільної середньої освіти шляхом створення 12 і 13 класів.

17. Спеціальна школа для дітей з тяжкими порушеннями мовлення може забезпечувати здобуття загальної середньої освіти на одному або двох її рівнях:

початкова освіта — 1—4 класи;

базова середня освіта — 5—10 класи.

18. Вихованці, що були зараховані до дошкільного підрозділу (за наявності дошкільного підрозділу), можуть здобувати в ньому дошкільну освіту до семи (восьми) років.

Управління спеціальною школою

19. Управління спеціальною школою у межах повноважень, визначених законодавством та його установчими документами, здійснюють:

засновник (засновники);

директор спеціальної школи;

колегіальний орган управління;

колегіальний орган громадського самоврядування;

інші органи, передбачені законодавством та/або її установчими документами.

20. Керівництво спеціальною школою здійснює її директор. Кваліфікаційні вимоги до директора спеціальної школи та порядок його обрання (призначення) визначаються Законом України “Про повну загальну середню освіту”. Додаткові кваліфікаційні вимоги можуть визначатися установчими документами спеціальної школи.

Директор спеціальної школи обирається, призначається на посаду та звільняється із займаної посади відповідно до законодавства та умов укладеного трудового договору.

Повноваження директора спеціальної школи визначаються законодавством і установчими документами спеціальної школи.

Директор спеціальної школи повинен виконувати обов’язки, покладені на нього законодавством, засновником (засновниками), установчими документами спеціальної школи, колективним договором (у разі наявності), його строковим трудовим договором.

21. Колегіальним органом управління спеціальної школи є педагогічна рада, повноваження якої визначаються Законом України “Про повну загальну середню освіту” та установчими документами спеціальної школи.

Педагогічна рада схвалює стратегію розвитку спеціальної школи та річний план роботи, освітню (освітні) програму (програми), зміни до неї (них) та оцінює результати її (їх) виконання, правила внутрішнього

розпорядку, розглядає інші питання, віднесені законодавством та/або установчими документами спеціальної школи до її повноважень.

22. У спеціальній школі можуть утворюватися та діяти органи самоврядування працівників спеціальної школи, органи учнівського самоврядування, органи батьківського самоврядування, інші органи громадського самоврядування учасників освітнього процесу та піклувальна рада, повноваження, засади формування та діяльності яких визначаються законодавством та установчими документами спеціальної школи. Органи громадського самоврядування та піклувальна рада мають право брати участь в управлінні спеціальною школою в порядку та межах, визначених Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту” та їх установчими документами.

23. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування спеціальної школи є загальні збори (конференція) її колективу, що скликаються не менше одного разу на рік та формуються з уповноважених представників усіх учасників освітнього процесу (їх органів самоврядування — за наявності) в порядку, визначеному законодавством та установчими документами спеціальної школи.

Зарахування до спеціальної школи та організація її діяльності

24. Зарахування учнів (вихованців) до спеціальних шкіл, переведення до іншого закладу освіти та відрахування здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом МОН від 1 серпня 2018 р. № 831.

У разі наявності у спеціальній школі пансіону поселення учнів до пансіону спеціальної школи, проживання та утримання в ньому здійснюється відповідно до Порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Учні (вихованці) відповідно до наявних порушень їх розвитку розподіляються між класами (групами) наказом директора спеціальної школи на навчальний рік.

25. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою спеціальної школи у межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо.

Тривалість канікул у спеціальній школі протягом навчального року не може становити менше 30 календарних днів.

26. Директор спеціальної школи затверджує режим роботи спеціальної школи відповідно до особливостей організації освітнього процесу з урахуванням психофізичних особливостей учнів (вихованців), вимог санітарного законодавства, забезпечення реалізації корекційно-розвиткового складника освітньої програми, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги).

Директор спеціальної школи організовує роботу з персональними даними учнів (вихованців) спеціальної школи та визначає працівника, відповідального за внесення інформації до системи автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів, відповідно до наказу МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353.

27. Розклад уроків, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (вихованців), затверджується директором спеціальної школи і не може призводити до перевантаження учнів (вихованців).

Для дітей дошкільного віку (за наявності дошкільного підрозділу) максимально допустима кількість занять у першій половині дня в молодшій та середній групах не перевищує двох, у старшій — трьох занять. У різновікових групах тривалість занять необхідно диференціювати, орієнтуючись на вік кожної дитини. Під час занять необхідно проводити комплекс вправ з рухової активності. Тривалість перерв між заняттями для дітей дошкільного віку повинна становити не менше 10 хвилин.

28. Тривалість уроків у 1 класі становить 35 хвилин, у 2—4 класах — 40 хвилин, у 5—13 класах — 45 хвилин. Періодичність проведення перерв під час уроків (комплекс вправ з рухової активності) і тривалість перерв між уроками схвалюється педагогічною радою відповідно до особливостей організації освітнього процесу та харчування.

Тривалість занять для дітей дошкільного віку (за наявності дошкільного підрозділу) визначається залежно від складності порушень з урахуванням нормативів, встановлених наказом МОН від 20 квітня 2015 р. № 446, та триває: для дітей віком від одного до трьох років — не більше 10 хвилин; для дітей, що здобувають дошкільну освіту у молодшій групі, — не більше 15 хвилин; у середній — 20 хвилин; у старшій — 25 хвилин.

29. Батьки (інші законні представники) чи учні (у разі досягнення повноліття) можуть обирати форму здобуття освіти відповідно до індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів учня.

Організація навчання за індивідуальною формою здобуття освіти (педагогічним патронажем) здійснюється відповідно до Положення про

індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 12 січня 2016 р. № 8.

У разі здобуття освіти за формою педагогічного патронажу для учнів в обов'язковому порядку складається індивідуальний навчальний план.

Організація навчання за дистанційною формою здобуття освіти в спеціальній школі здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом МОН від 25 квітня 2013 р. № 466, з урахуванням особливих освітніх потреб, психофізичних особливостей та стану здоров'я учнів.

30. У разі здобуття освіти за індивідуальною чи дистанційною формою спеціальна школа забезпечує створення умов для отримання учнями психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) та участі учнів у заходах спеціальної школи.

31. Учні (вихованці) спеціальної школи забезпечуються медичним обслуговуванням, що здійснюється медичними працівниками, у порядку, встановленому законодавством. Учні (вихованці) спеціальної школи віком до 14 років забезпечуються медичним обслуговуванням за згодою одного з батьків (інших законних представників).

Заклади охорони здоров'я за місцем розташування спеціальної школи з урахуванням особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності спеціальної школи разом з органами управління освітою та органами охорони здоров'я забезпечують проведення щороку моніторингу стану здоров'я, здійснення лікувально-профілактичних заходів відповідно до Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 31 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 9, ст. 404).

Педагогічні працівники спеціальної школи зобов'язані володіти навичками з надання домедичної допомоги дітям відповідно до професійного стандарту, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 23 грудня 2020 р. № 2736.

Медичні працівники спеціальної школи зобов'язані надавати учням (вихованцям), які перебувають у невідкладному стані, медичну допомогу відповідно до Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 31.

32. Відповідальність за організацію харчування, додержання вимог санітарного законодавства, законодавства щодо безпечності та якості харчових продуктів покладається на засновника (засновників) та директора спеціальної школи. Харчування здійснюється відповідно до норм та порядку організації харчування учнів (вихованців) у закладах освіти, визначених законодавством.

Харчування в спеціальних школах організовується з перервами 3,5—4 години між прийомами їжі:

п'ятиразове (сніданок, другий сніданок, обід, підвечірок, вечеря) — для учнів, які проживають у пансіоні;

триразове (другий сніданок, обід, підвечірок) — для учнів, які навчаються в спеціальній школі та перебувають у групі подовженого дня.

За потреби відповідно до структури навчального дня та за погодженням із засновником (засновниками) директор спеціальної школи може встановити для учнів, які навчаються в спеціальній школі та перебувають у групі подовженого дня, інший режим харчування, зокрема чотириразовий (другий сніданок, обід, підвечірок, вечеря) із забезпеченням перерв між прийомами їжі не більше 3—4 годин.

Для вихованців дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) режим харчування встановлюється відповідно до порядку організації харчування вихованців закладів дошкільної освіти та установчих документів спеціальної школи.

У комунальних спеціальних школах харчування учнів (вихованців) здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

33. Спеціальна школа може надавати реабілітаційні послуги (допомогу) на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності, у тому числі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 285 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 30, ст. 1184).

34. Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу, зокрема у класах для учнів із складними порушеннями розвитку, за умови граничного наповнення класів — у класах для учнів з помірними порушеннями інтелектуального розвитку, із розладами аутичного спектра, а також у початкових класах для учнів сліпих, глухих забезпечує асистент вчителя та/або асистент вихователя групи подовженого дня, педагогічне навантаження яких на одну ставку становить 25 годин на тиждень.

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для вихованців дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) забезпечує асистент вихователя, педагогічне навантаження якого на одну ставку становить 25 годин на тиждень.

За необхідності соціальні потреби учнів (вихованців) під час освітнього процесу може задовольняти асистент учня (вихованця) — соціальний робітник, один із батьків (інший законний представник) або уповноважена ними особа.

Організація освітнього процесу та оцінювання результатів

35. Освітній процес у спеціальній школі забезпечує дотримання державних стандартів повної загальної середньої освіти і спрямовується на розвиток особистості учня (вихованця), формування та застосування його компетентностей, має корекційну спрямованість та забезпечує засвоєння освітньої програми, розвиток здібностей та подальшу соціалізацію учнів (вихованців).

36. Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється на принципах забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психологічного та інтелектуального розвитку дітей, їх особливих освітніх потреб.

37. Освітній процес у спеціальних школах для осіб із порушеннями слуху, зору та опорно-рухового апарату (крім класів для учнів із складними порушеннями розвитку) може організовуватися за такими циклами відповідно до рівнів освіти:

перший цикл початкової освіти — адаптаційно-ігровий (перший і другий рік навчання);

другий цикл початкової освіти — основний (третій і четвертий рік навчання);

перший цикл базової середньої освіти — адаптаційний (п'ятий і шостий рік навчання);

другий цикл базової середньої освіти — базове предметне навчання (сьомий — десятий роки навчання);

перший цикл профільної середньої освіти — профільно-адаптаційний (11 рік навчання);

другий цикл профільної середньої освіти — профільний (12 і 13 рік навчання).

38. Освітній процес у спеціальних школах для осіб з інтелектуальними порушеннями та класах для учнів із складними порушеннями розвитку незалежно від особливостей контингенту учнів та напряму (профілю) діяльності спеціальної школи може організовуватися за такими циклами відповідно до рівнів освіти:

перший цикл початкової освіти — адаптаційно-ігровий (перший і другий рік навчання);

другий цикл початкової освіти — основний (третій і четвертий рік навчання);

перший цикл базової середньої освіти — адаптаційний (п'ятий і шостий рік навчання);

другий цикл базової середньої освіти — базове предметне навчання (7—11 роки навчання);

перший цикл профільної середньої освіти — профільно-адаптаційний (12 рік навчання);

другий цикл профільної середньої освіти — профільний (13 рік навчання).

39. Освітній процес у спеціальних школах для осіб з тяжкими порушеннями мовлення (крім класів для учнів із складними порушеннями розвитку) організовується на рівні початкової та/або базової середньої освіти за такими циклами:

перший цикл початкової освіти — адаптаційно-ігровий (перший і другий рік навчання);

другий цикл початкової освіти — основний (третій і четвертий рік навчання);

перший цикл базової середньої освіти — адаптаційний (п'ятий і шостий рік навчання);

другий цикл базової середньої освіти — базове предметне навчання (сьомий — десятий роки навчання).

40. Домашні завдання в першому циклі початкової освіти (1—2 класи) не задаються. Письмові домашні завдання у другому циклі початкової освіти (3—4 класи) не є обов'язковими для виконання учнями.

Домашні завдання в 5—13 класах можуть задаватися з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів. Зміст, обсяг і форма виконання домашніх завдань визначаються педагогічними працівниками.

41. Спеціальна школа для забезпечення здобуття загальної середньої освіти розробляє та використовує в освітній діяльності освітню програму. За наявності дошкільного підрозділу освітня програма спеціальної школи повинна передбачати виконання державного стандарту дошкільної освіти.

Спрямування (академічне, професійне) здобуття учнями профільної середньої освіти визначається освітньою програмою спеціальної школи.

Освітня програма може бути розроблена на основі відповідної типової освітньої програми або освітніх програм, розроблених суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами і затверджених відповідно до законодавства.

Рішення про використання закладом освіти для забезпечення здобуття загальної середньої освіти освітньої програми, розробленої на основі типової освітньої програми або іншої освітньої програми, приймається педагогічною радою спеціальної школи. Освітня програма, розроблена не

на основі типової освітньої програми, повинна бути затверджена в установленому законодавством порядку.

Не можуть бути затвержені та використовуватися освітні програми, що не передбачають досягнення учнями результатів навчання, визначених державними стандартами повної загальної середньої освіти.

42. Освітня програма спеціальної школи в обов'язковому порядку повинна містити корекційно-розвитковий та виховний складники, що враховують специфіку розвитку та потреби учнів.

43. На основі визначеного в освітній програмі спеціальної школи навчального плану педагогічна рада погоджує, а його директор затверджує річний навчальний план (один або кілька), в якому конкретизується перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів), обов'язкових для вивчення, вибіркового (за вибором учнів) освітніх компонентів, зокрема навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, та кількість навчальних годин на тиждень (та/або кількість годин на навчальний рік).

44. У спеціальній школі повинно бути забезпечено викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) способами, що є найбільш прийнятними для учнів відповідного віку, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів).

45. Навчання учнів (вихованців) спеціальної школи повинно здійснюватися за допомогою найбільш прийнятних для таких дітей мов, зокрема української жестової мови, методів і способів спілкування в освітньому середовищі (просторі), та максимально сприяти засвоєнню знань і соціальному розвитку, формуванню компетентностей для подальшого життя.

Для учнів (вихованців) сліпих, глухих забезпечується використання в освітньому процесі шрифту Брайля, української жестової мови.

Для учнів з розладами аутичного спектра — використання засобів альтернативної комунікації, використання інших методів і способів, які забезпечують формування необхідних компетентностей для подальшого самостійного життя, розвиток комунікативних навичок.

Для учнів (вихованців) із складними порушеннями розвитку використовуються методи та способи, які враховують їх індивідуальні потреби та забезпечують формування компетентностей, необхідних для подальшого самостійного життя.

46. У спеціальній школі реалізується індивідуальна освітня траєкторія, що передбачає розроблення індивідуальної програми розвитку для учнів (вихованців) та індивідуального навчального плану (за потреби).

47. Індивідуальна програма розвитку складається для кожного учня (вихованця) на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром.

Індивідуальна програма розвитку для учнів повинна містити: загальну інформацію про учня, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), потребу в індивідуальному навчальному плані, потребу в адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), яких потребує учень.

У разі відвідування учнем реабілітаційної установи індивідуальна програма розвитку узгоджується з індивідуальним комплексним планом реабілітації (абілітації) в такій установі.

Індивідуальна програма розвитку для вихованців (за наявності дошкільного підрозділу) повинна містити: загальну інформацію про вихованця, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми, перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), яких потребує вихованець.

Індивідуальна програма розвитку затверджується директором спеціальної школи, схвалюється педагогічною радою та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня (вихованця).

48. Індивідуальний навчальний план (за потреби) розробляється на підставі поданої одним з батьків (іншим законним представником) учня письмової заяви.

Індивідуальний навчальний план розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або з одним з батьків (іншим законним представником), схвалюється педагогічною радою спеціальної школи, затверджується її директором та підписується одним з батьків (іншим законним представником) чи учнем особисто (у разі досягнення ним повноліття).

Індивідуальний навчальний план може містити адаптацію чи модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), визначати відмінні від визначених освітньою програмою послідовність, форму і темп засвоєння учнем освітніх компонентів.

Індивідуальний навчальний план повинен забезпечувати засвоєння учнем відповідної освітньої програми спеціальної школи із збереженням корекційно-розвиткового складника та передбачати його участь в заходах спеціальної школи.

49. У спеціальній школі створюються групи подовженого дня з метою:

виконання освітньої програми спеціальної школи, що містить корекційно-розвитковий та виховний складники;

організації навчальної, виховної та пізнавальної діяльності учнів;

забезпечення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);

надання кваліфікованої допомоги учням у підготовці до уроків і виконанні домашніх завдань;

формування в учнів ключових компетентностей, необхідних для подальшого самостійного життя;

забезпечення виконання індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану (за наявності);

організації дозвілля учнів.

50. Освітній процес у групах подовженого дня організовується з урахуванням освітньої програми спеціальної школи вихователями.

51. У спеціальній школі повинні бути створені умови для організації денного відпочинку (сну) в групі подовженого дня для учнів першого класу та інших учнів, які цього потребують.

52. Режим роботи групи подовженого дня та організація освітнього процесу в ній повинні відповідати державним санітарним нормам.

Режим роботи групи подовженого дня повинен передбачати:

психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття;

виконання домашніх завдань (за наявності);

організацію прийому їжі тривалістю не менш як 30 хвилин;

прогулянки на відкритому повітрі;

проведення виховних та культурно-просвітницьких заходів;

проведення спортивно-оздоровчих занять;

денний відпочинок (сон) для учнів першого класу та учнів, які цього потребують.

53. Учні спеціальної школи можуть перебувати в групі подовженого дня не більше шести годин на день.

На підставі заяви одного з батьків (іншого законного представника) уповноваженим ним особам дозволяється забирати учнів в будь-який час. Для таких учнів повинно бути забезпечено надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) з метою виконання індивідуальної програми розвитку.

54. Виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу у спеціальній школі і ґрунтується на принципах, визначених Законами України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту” та “Про повну загальну середню освіту”, “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

55. У спеціальній школі спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу створюється безпечне освітнє середовище відповідно до Законів України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, єдність навчання, виховання і розвитку учнів.

Для всебічного розвитку учнів (вихованців) з урахуванням їх індивідуальних особливостей створюються відповідно до законодавства гуртки за інтересами, спортивні секції, до освітнього процесу залучаються заклади позашкільної освіти.

56. Виховання здійснюється педагогічними працівниками, у тому числі вихователями, відповідно до освітньої програми, режиму роботи спеціальної школи та спрямовується на формування компетентностей, необхідних для успішної соціалізації учня (вихованця).

57. У спеціальній школі здійснюється психолого-педагогічний супровід кожного учня (вихованця). З цією метою педагогічні та медичні працівники здійснюють спостереження за учнями (вихованцями). Результати таких спостережень обговорюються на засіданнях психолого-педагогічного консилиуму з метою уточнення змісту, форм і методів навчання, застосування індивідуального підходу до учня (вихованця).

58. Психолого-педагогічний консилиум є консультативно-дорадчим органом спеціальної школи, утворюється директором спеціальної школи та діє на підставі установчих документів спеціальної школи.

До складу психолого-педагогічного консилиуму входять директор спеціальної школи або його заступник (голова), який відповідає за організацію освітнього процесу, медичний працівник, який входить до штату спеціальної школи або закладу охорони здоров'я за напрямом (профілем) діяльності спеціальної школи, вчителі, які здобули вищу освіту за спеціальностями “Спеціальна освіта” (для осіб, які здобували вищу освіту до набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” (Офіційний вісник України, 2015 р., № 38, ст. 1147) за спеціальностями “Дефектологія”, “Корекційна освіта (за нозологіями)”, та інші педагогічні працівники. До роботи психолого-педагогічного консилиуму можуть долучатися інші фахівці. На першому засіданні психолого-педагогічного консилиуму обирається секретар консилиуму.

59. Основними функціями психолого-педагогічного консилиуму є:

- 1) забезпечення реалізації державних стандартів в спеціальній школі;
- 2) забезпечення психолого-педагогічного супроводу учнів (вихованців) спеціальної школи;

3) поглиблене вивчення стану здоров'я та розвитку учнів (вихованців) спеціальної школи, складення індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану (за потреби);

4) проведення моніторингу динаміки розвитку учнів (вихованців) та результатів психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);

5) розроблення рекомендацій щодо особливостей організації освітнього процесу відповідно до особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців), а також визначення індивідуальної освітньої траєкторії;

6) визначення оптимальних умов, форм і методів навчання з урахуванням освітніх потреб учня та державних стандартів повної загальної середньої освіти;

7) надання консультаційної допомоги батькам (іншим законним представникам) учнів (вихованців) або дітей, які отримують психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) в спеціальній школі;

8) надання за запитом консультаційної допомоги з питань організації навчання осіб з особливими освітніми потребами, що здобувають освіту в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

60. Рішення психолого-педагогічного консилиуму фіксуються в протоколі засідання та ухвалюються більшістю голосів членів консилиуму. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови психолого-педагогічного консилиуму. Засідання психолого-педагогічного консилиуму проводяться в разі потреби, але не рідше ніж двічі на рік.

Для прийняття рішення щодо індивідуальної освітньої траєкторії учня залучаються його батьки (інші законні представники).

61. Психологічне забезпечення освітнього процесу в спеціальній школі здійснюється практичними психологами, соціально-педагогічний патронаж — соціальними педагогами.

62. Оцінювання результатів навчання учнів спеціальної школи здійснюється згідно із загальними критеріями оцінювання та з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності). За потреби здійснюється адаптація/модифікація проведення процедури оцінювання з урахуванням особливостей учнів.

63. Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття освіти, вимогам державних стандартів здійснюється шляхом державної підсумкової атестації. Учні спеціальної школи можуть бути звільнені від проходження атестації за заявою одного з батьків (інших законних представників) відповідно до законодавства.

Облік оцінювання результатів навчання учнів протягом навчального року ведеться в класних журналах. Результати навчання за рік зазначаються в особових справах учнів.

64. Учні, які завершили здобуття певного рівня загальної середньої освіти, отримують відповідний документ про освіту в установленому законодавством порядку.

Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги)

65. У спеціальних школах забезпечується психолого-педагогічний супровід, надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога).

66. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) надаються в рамках корекційно-розвиткового складника освітньої програми та навчального плану з урахуванням індивідуальних програм розвитку учнів (вихованців) в індивідуальній або груповій формі у вигляді занять.

Заняття проводяться педагогічними працівниками:

протягом дня (для вихованців дошкільних груп (у разі наявності дошкільного підрозділу);

у другій половині дня (для учнів спеціальної школи, крім випадків, коли проведення таких занять в індивідуальній формі у першій половині дня передбачено освітньою програмою та/або медичними приписами закладів охорони здоров'я).

67. Надання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги) для учнів спеціальної школи повинно сприяти досягненню результатів навчання відповідно до державних стандартів.

68. Для проведення занять у груповій формі створюються міжкласні групи. У групі повинно бути не менше трьох та не більше шести осіб.

Під час формування таких міжкласних груп враховується індивідуальна програма розвитку учнів.

Проведення занять в індивідуальній формі здійснюється відповідно до індивідуальних програм розвитку учнів (вихованців).

69. У спеціальній школі можуть проводитися заняття з: лікувальної фізкультури; фізичної терапії/фізкультури; ритміки; логоритміки; розвитку мовлення (формування вимови і мовлення); соціально-побутового орієнтування; орієнтування у просторі; розвитку слухового, зорового, тактильного сприймання; використання засобів та прийомів з альтернативної комунікації; корекції розвитку; корекції мовлення; сурдопедагогічної корекції; психологічної корекції; педагогічної корекції

(заняття з профільними спеціалістами, у тому числі вчителями, спеціальним (корекційним) педагогом (вчителем-дефектологом), вчителем-реабілітологом, практичним психологом, інструктором з фізкультури тощо); корекції та розвитку психофізичних функцій (використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро-, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії) тощо.

Також у спеціальній школі можуть проводитися: масаж, апаратна фізіотерапія (теплотерапія, вібротерапія), надаватися послуги з ранньої реабілітації для дітей з інвалідністю дошкільного віку тощо.

70. У спеціальній школі надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) з урахуванням індивідуальних можливостей учнів (вихованців) з метою розвитку та формування компетентностей для самостійного життя, у тому числі:

1) для учнів (вихованців) з порушеннями зору забезпечується використання в освітньому процесі для дітей сліпих абетки та шрифту Брайля, тактильних наочно-дидактичних та навчальних матеріалів, у тому числі рельєфних малюнків, або адаптованих під особливості зорового сприймання, збереження зору та дотримання режиму охорони зору, формування необхідних компетентностей для подальшого самостійного життя, у тому числі орієнтування в просторі, соціально-побутове орієнтування, розвиток зорового та тактильного сприймання, визначення оптимальних можливостей практичного використання зорових функцій кожним учнем (вихованцем), дозованого зорового та фізичного навантаження, забезпечення відповідного розумного пристосування та використання відповідних додаткових засобів для навчання, забезпечення іншої необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги;

2) для учнів (вихованців) з порушеннями слуху — психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога), спрямовані на максимальне збереження та розвиток залишкового слуху, формування вимови, розвиток усного мовлення дітей із спостереженням за динамікою розвитку їх слухової функції; компенсаторний розвиток з використанням української жестової мови, білінгвальний підхід до якісного засвоєння навчального матеріалу з усіх навчальних предметів (інтегрованих курсів);

3) для учнів (вихованців) з інтелектуальними порушеннями — психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) життєво-практичної спрямованості підготовки до самостійного життя на основі принципів диференційованого та особистісно-орієнтованого підходів;

4) для учнів (вихованців) з порушеннями опорно-рухового апарату — психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога),

спрямовані на забезпечення рухового та ортопедичного режимів, лікувальної фізкультури, масажу, заняття в басейні тощо;

5) для учнів (вихованців) з важкими порушеннями мовлення — психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога), спрямовані на корекцію порушень мовленнєвої системи та ускладнень, які їх супроводжують (порушень усного та писемного мовлення, вторинної затримки психічного розвитку, розладів емоційно-вольової сфери тощо);

б) для учнів (вихованців) із розладами аутичного спектра — психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога), спрямовані на формування необхідних компетентностей для подальшого самостійного життя, соціально-побутового орієнтування, розвиток комунікативних навичок, у тому числі корекцію порушень мовленнєвої системи та ускладнень, які їх супроводжують, розладів емоційно-вольової сфери, використання засобів альтернативної комунікації тощо.

Під час роботи з учнями із складними порушеннями розвитку, які навчаються в окремих класах спеціальної школи, формуються компетентності для самостійного життя, у тому числі соціально-побутове орієнтування, відповідно до індивідуальної програми розвитку.

71. Медичні працівники спеціальної школи забезпечують виконання рекомендацій, зазначених у довідці від лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, в тому числі фізичну терапію / фізкультуру, лікувальну фізкультуру, застосування відповідного обладнання (оптичного, звукопідсилювального, ортопедичного), масаж тощо.

72. У спеціальній школі на платній основі можуть отримувати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) діти, які не є учнями (вихованцями) цієї спеціальної школи.

Послуги (допомога) таким дітям надаються відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром, або індивідуальної програми реабілітації (за наявності), або рекомендацій закладів охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, та на підставі договору між закладом освіти та батьками (іншими законними представниками) про надання таких послуг (допомоги).

У договорі зазначаються: прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) дитини та одного з батьків або іншого законного представника дитини, який є стороною договору, дата народження дитини, серія та номер свідоцтва про народження або номер та серія (за наявності) паспорта громадянина України, адреса зареєстрованого місця проживання (фактичного місця проживання — для внутрішньо переміщених осіб), права та обов'язки сторін, психолого-педагогічні та/чи корекційно-розвиткові заняття дитини, строки їх проведення та вартість, спосіб

оплати, умови перебування в спеціальній школі, згода батьків (інших законних представників) на обробку персональних даних та використання для обліку автоматизованої системи роботи інклюзивно-ресурсних центрів, дотримання правил внутрішнього розпорядку спеціальної школи батьками (іншими законними представниками) та дітьми.

Для підписання договору та ведення обліку надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) один з батьків батьки (інший законний представник) надає копію таких документів:

свідоцтва про народження або паспорт громадянина України (під час подання копії пред'являється оригінал);

довідки учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового медичного профілактичного огляду № 086-1/о;

картки профілактичних щеплень (форма № 063/о);

довідки від лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, для дітей дошкільного віку;

висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром (за наявності);

індивідуальної програми реабілітації (за наявності) або індивідуальної програми розвитку, складеної в закладі освіти, де дитина здобуває освіту (за наявності).

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) не надаються особам, які не можуть відвідувати заклад освіти за очною формою освіти за станом здоров'я, що підтверджується довідками.

73. Під час встановлення карантину та запровадження протиепідемічних обмежувальних заходів надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям, які не є учнями (вихованцями) спеціальної школи, крім занять, які проводяться індивідуально, припиняється.

74. Облік заходів, які були надані, здійснюється директором спеціальної школи (або уповноваженою ним особою) через систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

75. У разі виявлення фактів жорстокого поводження з дитиною, інших проявів складних життєвих обставин директор спеціальної школи вживає в межах компетенції заходів, визначених Порядком забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 57, ст. 1779).

Майно та фінансово-господарська діяльність

76. Правові засади володіння, користування і розпорядження майном спеціальної школи визначаються Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту” та іншими актами законодавства.

77. Будівлі, споруди і приміщення спеціальної школи повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами з метою забезпечення безбар’єрності, доступності та інклюзії. У разі потреби забезпечується розумне пристосування з метою повноцінного включення учнів (вихованців) в освітній процес.

У разі потреби в спеціальній школі пансіону умови проживання та утримання учнів повинні відповідати Порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та положенню про пансіон, затвердженому директором спеціальної школи.

78. У спеціальній школі повинні бути приміщення та обладнання для організації освітнього процесу.

У спеціальній школі повинен бути навчальний корпус з обладнаними кабінетами, у тому числі кабінет інформатики, класами, лабораторіями, залами, майстернями, бібліотекою (медіатекою), спортивним залом та/чи майданчиком, ресурсними кімнатами та іншими приміщеннями.

79. Для проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять у спеціальній школі можуть облаштовуватися та забезпечуються обладнанням:

- 1) кабінет практичного психолога;
- 2) кабінет соціального педагога;
- 3) логопедичний кабінет;
- 4) кабінет для проведення групових занять з ритміки (логоритміки);
- 5) кабінет лікувальної фізкультури;
- 6) кімнати для психологічного розвантаження;
- 7) ресурсна кімната або кабінет соціально-побутового орієнтування;
- 8) навчально-виробничі майстерні для організації трудового навчання та технологій;
- 9) кабінет трудового (предметно-практичного) навчання для учнів початкової школи;
- 10) кабінет для індивідуальних та групових занять з розвитку слухозоро-тактильного сприймання та формування вимови.

80. За наявності необхідного обладнання та фахівців відповідно до контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності спеціальної школи можуть створюватися:

- 1) процедурний кабінет;
- 2) кабінет фізіотерапії;
- 3) офтальмологічний кабінет із затемненою кімнатою;
- 4) кабінет плеоптичного (плеопто-ортоптичного) лікування;
- 5) кабінет для занять з розвитку зорового сприймання;
- 6) кабінет дитячого психіатра (невролога), ортопеда;
- 7) масажний кабінет;

8) кабінети корекційно-відновлювальної сурдопедагогічної реабілітації для проведення індивідуальних та групових занять з розвитку слухового, слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови;

9) кабінети корекційно-відновлювальної сурдопедагогічної реабілітації, які обладнані слухомовними тренажерами та відповідним програмним забезпеченням;

10) кабінети для корекції та розвитку психофізичних функцій (використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро-, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії тощо);

11) інші кабінети для здійснення логопедичної, психологічної, педагогічної корекції, соціальної адаптації.

81. У спеціальних школах для осіб з порушенням зору також створюються:

1) кабінет інформаційних ресурсів, обладнаний комп'ютерними тифлокомплексами із спеціально адаптованим програмним забезпеченням (для сліпих учнів тифлокомплекси повинні бути укомплектовані брайлівським дисплеєм, для учнів із зниженим зором — технічними засобами збільшення) та брайлівським принтером;

2) бібліотека і читальний зал, розміри яких відповідають вимогам щодо розміщення та користування книгами, що видані з використанням шрифту Брайля, та спеціальними технічними засобами для читання, а також телесенсорними лупами та аудіокнигами;

- 3) майданчик для проведення занять з орієнтування у просторі;

4) клас з комп'ютерною технікою із спеціальним програмним забезпеченням для збільшення та озвучування текстів, телесенсорними лупами тощо.

Робоче місце учня (вихованця) такої школи забезпечується індивідуальним освітленням, а класи — додатковим освітленням дошки.

82. У спеціальних школах для осіб з порушеннями слуху також створюються:

1) кабінет української жестової мови;

2) слуховий кабінет, обладнаний комплектом стаціонарної (дротової або бездротової) звукопідсилювальної апаратури колективного користування, комп'ютерною технікою з програмним забезпеченням для проведення групових занять з розвитку слухового сприймання, формування навичок користування залишковим слухом у процесі мовленнєвого спілкування, нормалізації тембру, голосу, інтонації і ритму мовлення, розвитку здатності орієнтуватись у світі немовленнєвих звуків та діагностичною апаратурою, зокрема аудіометром, для проведення індивідуальної роботи з вивчення стану і динаміки порушеної слухової функції, виявлення резерву її розвитку, підбору і уточненню режиму слухової апаратури;

3) кабінет інформатики з комп'ютерною технікою із спеціальним програмним забезпеченням.

83. У спеціальних школах для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату створюються:

1) кабінети лікувальної фізкультури (з розрахунку один кабінет на одного інструктора лікувальної фізкультури (вчителя-реабілітолога) для роботи у дві зміни);

2) масажні кабінети.

84. Спеціальна школа може мати інші приміщення відповідно до потреб освітнього процесу.

85. Оплата праці педагогічних працівників та вихователів груп подовженого дня спеціальної школи здійснюється відповідно до законодавства.

86. Учні (вихованці) забезпечуються спортивним інвентарем та обладнанням, засобами навчання та іншим навчальним приладдям, іграшками та іграми, матеріалами для розвитку індивідуальних творчих здібностей, гурткової, секційної роботи, технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення відповідно до встановлених норм та Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затверджених постановою Кабінетом Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 2, ст. 85).

87. Засновник забезпечує підвезення учнів до спеціальної школи (місця навчання) та у зворотному напрямку (до місця проживання) відповідно до законодавства, у тому числі Законів України “Про повну загальну середню освіту” та “Про освіту”.

88. Спеціальна школа має право здійснювати міжнародне співробітництво відповідно до законодавства.

89. Здобуття дошкільної (за наявності дошкільного підрозділу), загальної середньої освіти, отримання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) у комунальній спеціальній школі її учнями (вихованцями) здійснюється безоплатно за рахунок державного та місцевих бюджетів, коштів засновника (засновників), інших джерел, не заборонених законодавством.

90. Спеціальна школа володіє, користується і розпоряджається майном, земельною ділянкою відповідно до законодавства.

91. Фінансово-господарська діяльність спеціальної школи здійснюється відповідно до законодавства.

Спеціальна школа має самостійний баланс і кошторис, рахунки в органах Казначейства (для державних, комунальних спеціальних шкіл), а також рахунки у фінансових установах і банках державного сектору (для приватних та корпоративних спеціальних шкіл). Спеціальна школа може від свого імені набувати майнових та особистих немайнових прав, бути позивачем і відповідачем у суді, мати печатку, може запроваджувати власну символіку, мати інші атрибути юридичної особи.

Комунальні спеціальні школи є бюджетними установами, видатки на які здійснюються в установленому законодавством порядку за рахунок:

освітньої субвенції з державного бюджету:

відповідного місцевого бюджету;

додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Спеціальна школа приватної форми власності утримується за рахунок коштів засновника (засновників), додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством.

92. Додатковими джерелами фінансування спеціальної школи є:

кошти, одержані за надання додаткових освітніх та інших платних послуг;

благодійні внески, гранти, дарунки, інші надходження, одержані від юридичних та фізичних осіб в установленому законодавством порядку.

Комунальні спеціальні школи мають право надавати платні послуги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 “Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що

належать до державної і комунальної форми власності” (Офіційний вісник, 2010 р., № 67, ст. 2410).

93. Надходження, отримані спеціальною школою за надання платних послуг та за рахунок інших додаткових джерел фінансування, в установленому законодавством порядку використовуються для забезпечення діяльності спеціальної школи, передбаченої її установчими документами.

Спеціальна школа провадить фінансово-господарську діяльність відповідно до Бюджетного кодексу України, Законів України “Про повну загальну середню освіту” та “Про освіту” та інших нормативно-правових актів.

Бюджетні асигнування за рахунок державного та місцевих бюджетів, включаючи кошти освітніх субвенцій, кошти, отримані спеціальною школою, повинні бути використані відповідно до її установчих документів, зокрема для організації та забезпечення її діяльності, та не можуть бути вилучені в дохід державного або місцевих бюджетів, крім випадків, передбачених законом.

Фінансування спеціальної школи здійснюється з державного та місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України.

Спеціальна школа самостійно розпоряджається надходженнями від надання платних послуг та інших додаткових джерел фінансування, передбачених його установчими документами.

94. Вимоги до бухгалтерського обліку та звітності спеціальної школи визначаються законодавством.

Директор спеціальної школи та головний бухгалтер спеціальної школи несуть персональну відповідальність за достовірність бухгалтерської, фінансової та статистичної звітності відповідно до закону.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю спеціальної школи в межах компетенції та відповідно до законодавства здійснюють засновник (уповноважений ним орган) та педагогічна рада.

95. Реорганізація і ліквідація спеціальних шкіл допускається лише після погодження МОН проекту відповідного рішення засновника.

96. Державний нагляд (контроль) за діяльністю спеціальної школи здійснюється відповідно до законодавства.”.

3. Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221, викласти в такій редакції:

“ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 березня 2019 р. № 221
(в редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 3 листопада 2021 р. № 1132)

ПОЛОЖЕННЯ
про навчально-реабілітаційний центр

Загальна частина

1. Це Положення визначає організаційні засади діяльності навчально-реабілітаційних центрів (далі — центр).

2. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

змінний контингент — особи до 18 років з особливими освітніми потребами, які не здобувають освіти в центрі, але отримують у ньому реабілітаційні, психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу);

учні (вихованці) — особи з особливими освітніми потребами, які здобувають освіти в центрі;

учні (вихованці) із складними порушеннями розвитку — особи з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку, в тому числі ті, які себе не обслуговують, і відповідно до індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю), які потребують індивідуального догляду та супроводу з метою здобуття освіти.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про охорону дитинства”, “Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, Бюджетному кодексі України.

3. Центр є закладом загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, зокрема зумовленими складними порушеннями розвитку, у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про охорону дитинства”, “Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, іншими актами законодавства та цим Положенням.

Центр діє на підставі установчих документів, що розробляються відповідно до Закону України “Про повну загальну середню освіту”, цього Положення, рішень засновників, прийнятих у межах їх повноважень.

Установчі документи центру затверджуються засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом.

Центр є юридичною особою. Центр комунальної форми власності є бюджетною установою.

Інформація про заклад освіти відображається в Єдиній державній електронній базі з питань освіти.

4. Основними завданнями центру є:

1) забезпечення здобуття учнями (вихованцями) загальної середньої освіти на одному чи кількох її рівнях та/або дошкільної (за наявності дошкільного підрозділу) освіти з урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів відповідно до державних стандартів;

2) створення умов для здобуття освіти учнями (вихованцями) шляхом належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення, забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості учнів (вихованців);

3) забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу учнів (вихованців), зокрема із складними порушеннями розвитку, з урахуванням їх стану здоров'я, індивідуальних особливостей;

4) надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) учням (вихованцям) центру та змінному контингенту;

5) забезпечення навчання учнів (вихованців) із складними порушеннями розвитку, а також — сліпих, глухих чи сліпоглухих за допомогою найбільш прийнятних для них методів і способів спілкування в освітньому середовищі (просторі), що максимально сприяє засвоєнню знань і соціальному розвитку, використання в освітньому процесі української жестової мови, шрифту Брайля, допоміжних засобів для навчання, а також засобів альтернативної комунікації для дітей, які цього потребують, тощо;

6) викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) способами, що є найбільш прийнятними для учнів із складними порушеннями розвитку, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), використання допоміжних засобів для навчання;

7) організація освітнього процесу, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях, визначених Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту” та “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”;

8) сприяння набуттю ключових компетентностей учнями (вихованцями);

9) забезпечення здійснення реабілітаційних заходів для учнів (вихованців) центру, а також для змінного контингенту;

10) формування компетентностей для подальшого самостійного життя та соціалізації учнів (вихованців);

11) сприяння всебічному розвитку учнів (вихованців);

12) надання консультацій батькам (іншим законним представникам) учнів (вихованців) з метою забезпечення їх активної участі в освітньому процесі та соціалізації учнів (вихованців) і змінного контингенту.

5. Центр повинен мати кількість класів та дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) для учнів (вихованців) із складними порушеннями розвитку не менше половини від загальної кількості класів та дошкільних груп, а також:

мати реабілітаційне відділення, матеріально-технічна база якого відповідає особливостям контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності центру;

мати кабінети з обладнанням та засобами для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг відповідно до особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) діяльності центру;

створювати групи подовженого дня для виконання освітньої програми центру;

використовувати систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353.

6. Центр має право:

1) проводити для педагогічних працівників закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, батьків (інших законних представників) семінари, тренінги, стажування, заходи з підвищення професійної майстерності тощо;

2) створювати можливості для проходження практики здобувачами фахової передвищої та вищої освіти відповідних спеціальностей;

3) забезпечувати навчання для осіб з особливими освітніми потребами, які не мають складних порушень розвитку, шляхом створення окремих класів.

Профіль, структура та строки навчання у центрі

7. За рішенням засновника (уповноваженого ним органу) центри залежно від особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) їх діяльності створюються для осіб, які мають:

- 1) порушення слуху в поєднанні з іншими порушеннями;
- 2) порушення зору в поєднанні з іншими порушеннями, та осіб із сліпоглухотою;
- 3) порушення інтелектуального розвитку в поєднанні з іншими порушеннями;
- 4) тяжкі порушення опорно-рухового апарату в поєднанні з іншими порушеннями та потребують індивідуального догляду та супроводу.

За рішенням засновника (уповноваженого ним органу) центр може створюватися як багатопрофільний, що поєднує кілька напрямів (профілів) діяльності.

8. У центрі, створеному відповідно до пункту 7 цього Положення, залежно від особливостей контингенту учнів (вихованців) та напряму (профілю) його діяльності для осіб, які мають:

порушення слуху в поєднанні з іншими порушеннями, повинні діяти класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з глухотою в поєднанні з іншими порушеннями та класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з порушення слуху в поєднанні з іншими порушеннями;

порушення зору в поєднанні з іншими порушеннями, та осіб із сліпоглухотою, повинні діяти класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) сліпих в поєднанні з іншими порушеннями, класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з порушенням зору в поєднанні з іншими порушеннями та класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із сліпоглухотою;

порушення інтелектуального розвитку в поєднанні з іншими порушеннями, повинні діяти класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з інтелектуальними порушеннями в поєднанні з іншими порушеннями;

тяжкі порушення опорно-рухового апарату в поєднанні з іншими порушеннями і потребують індивідуального догляду та супроводу, повинні діяти класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з порушеннями опорно-рухового апарату в поєднанні з іншими порушеннями.

У багатопрофільному центрі, створеному відповідно до пункту 7 цього Положення, залежно від напрямів (профілів) діяльності можуть діяти класи (дошкільні групи) для дітей:

- з глухотою в поєднанні з іншими порушеннями;

з сліпотою в поєднанні з іншими порушеннями;

з інтелектуальними порушеннями в поєднанні з іншими порушеннями;

з порушеннями опорно-рухового апарату в поєднанні з іншими порушеннями.

9. У центрі за погодженням із засновником або уповноваженим ним (ними) органом для учнів (вихованців), які не мають складних порушень розвитку, можуть створюватися класи (дошкільні групи):

у центрах для осіб, які мають порушення слуху в поєднанні з іншими порушеннями, — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з глухотою, класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із зниженим слухом;

у центрах для осіб, які мають порушення зору в поєднанні з іншими порушеннями, та осіб із сліпоглухотою — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із сліпотою та класи для учнів (вихованців) з порушеннями зору;

у центрах для осіб, які мають порушення інтелектуального розвитку в поєднанні з іншими порушеннями, — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з інтелектуальними порушеннями;

у центрах для осіб, які мають тяжкі порушення опорно-рухового апарату у поєднанні з іншими порушеннями і потребують індивідуального догляду та супроводу, — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) з порушеннями опорно-рухового апарату;

у багатoproфільних центрах — класи (дошкільні групи) для учнів (вихованців) із порушеннями зору, слуху, інтелектуального розвитку, опорно-рухового апарату (крім легких порушень).

Організація діяльності класів (дошкільних груп) для учнів (вихованців), які не мають складних порушень розвитку, здійснюється відповідно до Положення про спеціальну школу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 24, ст. 853).

10. Кількість дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) та класів затверджується наказом директора центру за погодженням із засновником або уповноваженим ним органом.

11. Центр може мати у своєму складі:

дошкільний підрозділ;

пансіон;

інші структурні підрозділи.

Директор центру може ініціювати перед засновником або уповноваженим ним (ними) органом питання щодо створення або ліквідації структурних підрозділів.

Структурний підрозділ діє відповідно до установчих документів центру та на підставі положення про нього, затвердженого директором центру.

Центр може мати у своєму складі філії, що створюються для забезпечення здобуття освіти особами із складними порушеннями розвитку. Філії не мають статусу юридичної особи та діють на підставі положення, розробленого на основі Типового положення про філію закладу освіти, затвердженого наказом МОН від 6 грудня 2017 р. № 1568.

12. Організація діяльності дошкільного підрозділу здійснюється відповідно до законодавства, установчих документів центру та на підставі положення про нього, затвердженого директором, за умови наявності матеріально-технічної, навчально-методичної бази, педагогічних кадрів та з урахуванням особливостей контингенту дітей.

13. Гранична наповнюваність класів для учнів із складними порушеннями розвитку становить шість осіб.

Гранична наповнюваність дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) для дітей із складними порушеннями розвитку відповідає Закону України “Про дошкільну освіту” та нормативам, встановленим наказом МОН від 20 лютого 2002 р. № 128.

Гранична наповнюваність дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) та класів для осіб з особливими освітніми потребами, які не мають складних порушень розвитку, встановлюється відповідно до Положення про спеціальну школу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221.

14. Клас або дошкільна група (за наявності дошкільного підрозділу) відкривається за умови наявності не менше чотирьох учнів (вихованців) очної (денної) форми здобуття освіти. Допускається перевищення граничної наповнюваності класу чи дошкільної групи (за наявності дошкільного підрозділу) не більш як на одну особу.

15. До одного класу центру можуть зараховуватися учні різного віку за умови, якщо їх різниця у віці становить не більше двох років. Для учнів початкових класів можуть бути утворені з'єднані класи початкової школи (класи-комплекти), які діють відповідно до Положення про з'єднаний клас (клас-комплект) початкової школи, затвердженого наказом МОН від 5 серпня 2016 р. № 944.

16. Для виконання освітньої програми, у тому числі її корекційно-розвиткового складника, отримання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги) у центрі створюються

групи подовженого дня для учнів одного або різного років навчання з урахуванням особливостей розвитку, гранична наповнюваність яких відповідає наповнюваності класів.

Для надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги) в центрі можуть створюватися міжкласні групи.

17. Поділ класів на групи для вивчення окремих предметів у центрі здійснюється згідно з нормативами, встановленими наказом МОН від 20 лютого 2002 р. № 128.

18. Центр забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти на одному або на кількох рівнях освіти із загальним строком навчання 13 років:

початкова освіта — 1—4 класи;

базова середня освіта — 5—11 класи;

профільна середня освіта — 12 і 13 класи.

Вихованці, що були зараховані до дошкільного підрозділу (за наявності дошкільного підрозділу), можуть здобувати в ньому дошкільну освіту до семи (восьми) років.

Управління центром

19. Управління центром у межах повноважень, визначених законодавством та його установчими документами, здійснюють:

засновник (засновники);

директор центру;

колегіальний орган управління;

колегіальний орган громадського самоврядування;

інші органи, передбачені законодавством, та/або його установчими документами.

20. Керівництво центром здійснює його директор. Кваліфікаційні вимоги до директора центру та порядок його обрання (призначення) визначаються Законом України “Про повну загальну середню освіту”. Додаткові кваліфікаційні вимоги до директора центру можуть визначатися установчими документами центру.

Директор центру обирається, призначається на посаду та звільняється із займаної посади відповідно до законодавства та умов укладеного трудового договору.

Повноваження директора центру визначаються законодавством і установчими документами центру.

Директор центру повинен виконувати обов'язки, покладені на нього законодавством, засновником (засновниками), установчими документами центру, колективним договором (у разі наявності), його строковим трудовим договором.

21. Колегіальним органом управління центром є педагогічна рада, повноваження якої визначаються Законом України “Про повну загальну середню освіту” і установчими документами центру.

Педагогічна рада схвалює стратегію розвитку центру та річний план роботи, освітню (освітні) програму (програми), зміни до неї (них) та оцінює результати її (їх) виконання, правила внутрішнього розпорядку, розглядає інші питання, віднесені законодавством та/або установчими документами центру до її повноважень.

22. У центрі можуть утворюватися та діяти органи самоврядування працівників центру, органи учнівського самоврядування, органи батьківського самоврядування, інші органи громадського самоврядування учасників освітнього процесу та піклувальна рада, повноваження, засади формування та діяльності яких визначаються законодавством та установчими документами центру. Органи громадського самоврядування та піклувальна рада мають право брати участь в управлінні центром у порядку та межах, визначених Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту” та його установчими документами.

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування центру є загальні збори (конференція) колективу центру, що скликаються не менше одного разу на рік та формуються з уповноважених представників усіх учасників освітнього процесу (їх органів самоврядування — за наявності) у порядку, визначеному законодавством та установчими документами центру.

Зарахування до центру та організація його діяльності

23. Зарахування учнів (вихованців) до центру, переведення до іншого закладу освіти та відрахування з центру здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом МОН від 1 серпня 2018 р. № 831.

У разі наявності у центрі пансіону умови проживання та утримання учнів повинні відповідати порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Класи (групи) формуються з урахуванням наявних порушень розвитку учнів (вихованців) та з дотриманням граничної наповнюваності, визначеної цим Положенням.

Учні (вихованці) відповідно до наявних порушень їх розвитку розподіляються між класами (групами) наказом директора центру на навчальний рік.

24. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою центру в межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо.

Тривалість канікул протягом навчального року не може становити менше 30 календарних днів.

25. Директор центру визначає режим роботи центру відповідно до особливостей організації освітнього процесу з урахуванням психофізичних особливостей учнів (вихованців), вимог санітарного законодавства, забезпечення реалізації корекційно-розвиткового складника освітньої програми, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги).

Директор організовує роботу з персональними даними учнів (вихованців) та змінного контингенту у центрі та визначає працівника, відповідального за внесення інформації до системи автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів, відповідно до наказу МОН від 2 листопада 2020 р. № 1353.

26. Розклад уроків, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять і реабілітаційних заходів складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (вихованців), затверджується директором центру і не може призводити до перевантаження учнів (вихованців).

Для дітей дошкільного віку (за наявності дошкільного підрозділу) максимально допустима кількість занять у першій половині дня в молодшій та середній групах не перевищує двох, у старшій — трьох занять. У різновікових групах тривалість занять необхідно диференціювати, орієнтуючись на вік кожної дитини. Під час занять необхідно проводити комплекс вправ з рухової активності. Тривалість перерв між заняттями для дітей дошкільного віку повинна становити не менше 10 хвилин.

27. Тривалість уроків у 1 класі становить 35 хвилин, у 2—4 класах — 40 хвилин, у 5—11 (13) класах — 45 хвилин. Періодичність проведення перерв під час уроків (комплекс вправ з рухової активності) та тривалість перерв між уроками схвалюється педагогічною радою відповідно до особливостей організації освітнього процесу та харчування.

Тривалість занять для дітей дошкільного віку (за наявності дошкільного підрозділу) визначається залежно від складності порушень з урахуванням нормативів, встановлених наказом МОН від 20 квітня 2015 р. № 446, та триває: для дітей віком від одного до трьох років — не більше 10 хвилин; для дітей, що здобувають дошкільну освіту у молодшій групі, — не більше 15 хвилин; у середній — 20 хвилин; у старшій — 25 хвилин.

28. Батьки (інші законні представники) учнів можуть обирати форму здобуття освіти відповідно до індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Організація навчання за індивідуальною формою здобуття освіти (педагогічним патронажем) здійснюється відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 12 січня 2016 р. № 8.

Організація навчання за дистанційною формою здобуття освіти у центрі здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом МОН від 25 квітня 2013 р. № 466, з урахуванням особливих освітніх потреб, психофізичних особливостей та стану здоров'я учнів.

У разі здобуття освіти за індивідуальною чи дистанційною формою центр забезпечує створення умов для отримання учнями психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги) та участі учнів у заходах центру.

29. Учні (вихованці) центру забезпечуються медичним обслуговуванням медичними працівниками у порядку, визначеному законодавством, зокрема за згодою одного з батьків (іншого законного представника) учня (вихованця).

Заклади охорони здоров'я за місцем розташування центру з урахуванням особливостей контингенту учнів (вихованців) та напрямку (профілю) діяльності центру разом з органами управління освітою та органами охорони здоров'я забезпечують проведення щороку моніторингу стану їх здоров'я, здійснення лікувально-профілактичних заходів відповідно до Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 31 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 9, ст. 404).

Педагогічні працівники центру зобов'язані володіти навичками з надання домедичної допомоги особам відповідно до професійного стандарту, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 23 грудня 2020 р. № 2736.

30. Медичні працівники центру зобов'язані надавати учням (вихованцям) центру та змінному контингенту, які перебувають у

невідкладному стані, медичну допомогу відповідно до Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 31.

31. Відповідальність за організацію харчування, додержання вимог санітарного законодавства, законодавства щодо безпечності та якості харчових продуктів покладається на засновника (засновників) та директора центру. Харчування центру здійснюється відповідно до норм та порядку організації харчування учнів (вихованців), визначених законодавством.

Харчування у центрах організовується з перервами 3,5—4 години між прийомами їжі:

п'ятиразове (сніданок, другий сніданок, обід, підвечірок, вечеря) — для учнів, які проживають у пансіоні;

триразове (другий сніданок, обід, підвечірок) — для учнів, які навчаються у центрі та перебувають у групі подовженого дня.

За потреби відповідно до структури навчального дня та за погодженням із засновником (засновниками) директор центру може встановити для учнів, які навчаються у центрі та перебувають у групі подовженого дня, інший режим харчування, зокрема чотириразовий (другий сніданок, обід, підвечірок, вечеря) із забезпеченням перерв між прийомами їжі не більше трьох — чотирьох годин.

Для вихованців дошкільних груп (у разі наявності дошкільного підрозділу) режим харчування встановлюється згідно з вимогами до організації харчування вихованців закладів дошкільної освіти та установчими документами центру.

У комунальних центрах харчування учнів (вихованців) здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

32. Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу у класах для учнів із складними порушеннями розвитку забезпечує асистент вчителя та/або асистент вихователя групи подовженого дня, педагогічне навантаження яких на одну ставку становить 25 годин на тиждень.

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для вихованців дошкільних груп (за наявності дошкільного підрозділу) забезпечує асистент вихователя, педагогічне навантаження якого на одну ставку становить 25 годин на тиждень.

В освітньому процесі соціальні потреби учнів (вихованців) та змінного контингенту може задовольняти асистент учня (дитини) — соціальний робітник, один із батьків (інших законних представників) учня (дитини) або уповноважена ними особа.

Засновник забезпечує підвезення учнів до центрів (місця навчання) та у зворотному напрямку (до місця проживання) відповідно до

законодавства, у тому числі Законів України “Про повну загальну середню освіту” та “Про освіту”.

Організація освітнього процесу

33. Освітній процес у центрі спрямовується на розвиток особистості учня (вихованця) шляхом формування та застосування його компетентностей для подальшого самостійного життя, має корекційну, розвивальну, виховну та реабілітаційну спрямованість.

34. Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється на принципах забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку учнів (вихованців), їх особливих освітніх потреб.

35. Освітній процес для учнів у центрі організовується за такими циклами відповідно до рівнів освіти:

перший цикл початкової освіти — адаптаційно-ігровий (перший і другий рік навчання);

другий цикл початкової освіти — основний (третій і четвертий рік навчання);

перший цикл базової середньої освіти — адаптаційний (п'ятий і шостий рік навчання);

другий цикл базової середньої освіти — базове предметне навчання (7—11 роки навчання);

перший цикл профільної середньої освіти — профільно-адаптаційний (12 рік навчання);

другий цикл профільної середньої освіти — профільний (13 рік навчання).

Домашні завдання учням на першому циклі початкової освіти (1 і 2 класи) відсутні. Письмові домашні завдання на другому циклі початкової освіти (3 і 4 класи) не є обов'язковими для виконання учнями.

Домашні завдання у 5—13 класах можуть задаватися учням з урахуванням особливостей їх психофізичного розвитку. Зміст, обсяг і форма виконання домашніх завдань визначаються педагогічними працівниками.

36. Центр для забезпечення здобуття загальної середньої освіти розробляє та використовує освітню програму. За наявності дошкільного підрозділу освітня програма центру повинна передбачати виконання державного стандарту дошкільної освіти.

Освітня програма центру може бути розроблена на основі відповідної типової освітньої програми або освітніх програм, розроблених суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами і затверджених відповідно до законодавства.

Рішення про використання центром освітньої програми, розробленої на основі типової освітньої програми або іншої освітньої програми, приймається педагогічною радою центру.

Не можуть бути затверджені та використовуватися освітні програми, що не передбачають досягнення учнями результатів навчання, визначених державними стандартами.

37. Освітня програма центру в обов'язковому порядку повинна містити корекційно-розвитковий та виховний складники, що враховують специфіку розвитку та потреби учнів.

Спрямування здобуття учнями профільної середньої освіти визначається освітньою програмою центру.

38. На основі визначеного в освітній програмі центру навчального плану педагогічна рада погоджує, а директор затверджує річний навчальний план (один або кілька), в якому конкретизується перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів), обов'язкових для вивчення, вибіркових (за вибором) освітніх компонентів, зокрема навчальних предметів (інтегрованих курсів), та кількість навчальних годин на тиждень (та/або кількість годин на навчальний рік).

39. У центрі повинно бути забезпечено викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) способами, що є найбільш прийнятними для учнів із складними порушеннями розвитку відповідного віку, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів).

40. Навчання учнів (вихованців) із складними порушеннями повинно здійснюватися за допомогою найбільш прийнятних для них методів і способів спілкування в освітньому середовищі (просторі) та максимально сприяти засвоєнню знань і соціальному розвитку, формування компетентностей для подальшого самостійного життя.

Для учнів (вихованців) глухих, сліпих чи сліпоглухих забезпечується використання в освітньому процесі української жестової мови, шрифту Брайля або інших методів і способів, які забезпечують формування компетентностей для подальшого самостійного життя.

Для учнів (вихованців) із розладами аутичного спектра використовуються засоби альтернативної комунікації та інші методи і способи, які забезпечують формування необхідних компетентностей для подальшого самостійного життя, розвитку комунікативних навичок.

41. Психологічне забезпечення освітнього процесу в центрі здійснюється практичними психологами, соціально-педагогічний патронаж — соціальними педагогами.

42. У центрі реалізується індивідуальна освітня траєкторія кожного учня (вихованця), що передбачає обов'язкове складення для кожного учня (вихованця) індивідуальної програми розвитку.

Індивідуальна програма розвитку для учнів складається на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром.

Індивідуальна програма розвитку для учнів повинна містити загальну інформацію про учня, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), потребу в індивідуальному навчальному плані, потребу в адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), перелік психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги), яких потребує учень.

У разі відвідування учнем реабілітаційної установи індивідуальна програма розвитку узгоджується з індивідуальним комплексним планом реабілітації (абілітації) в такій установі.

Індивідуальна програма розвитку для вихованців (за наявності дошкільного підрозділу) повинна містити: загальну інформацію про вихованця, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми, перелік психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги), яких потребує вихованець.

Індивідуальна програма розвитку затверджується директором центру, схвалюється педагогічною радою та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня (вихованця).

43. У разі коли учень не може досягти результатів навчання, визначених освітньою програмою центру, за заявою одного з батьків (інших законних представників) учня центром розробляється індивідуальний навчальний план, що визначає відмінну послідовність, форму і темп засвоєння освітніх компонентів освітньої програми.

Індивідуальний навчальний план розробляється педагогічними працівниками центру у взаємодії з одним з батьків (іншим законним представником), схвалюється педагогічною радою центру, затверджується директором та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня.

Індивідуальний навчальний план повинен забезпечувати засвоєння учнем відповідної освітньої програми центру із збереженням корекційно-розвиткового складника та передбачати його участь у заходах центру.

44. У центрі створюються групи подовженого дня з метою:

- виконання освітньої програми центру, що містить корекційно-розвитковий та виховний складники;
- організації навчальної, виховної та пізнавальної діяльності учнів;
- забезпечення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);
- забезпечення реабілітаційних послуг (допомоги);
- надання кваліфікованої допомоги учням у підготовці до уроків і виконанні домашніх завдань;
- формування в учнів ключових компетентностей, необхідних для подальшого самостійного життя;
- забезпечення виконання індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану (за наявності);
- організації дозвілля учнів.

45. Освітній процес у групах подовженого дня організовується з урахуванням освітньої програми центру вихователями.

46. У центрі повинні бути створені умови для організації денного відпочинку (сну) в групі подовженого дня для учнів першого класу та інших учнів, які цього потребують.

47. Режим роботи групи подовженого дня та організація освітнього процесу в ній повинні відповідати державним санітарним нормам.

Режим роботи групи подовженого дня центру повинен передбачати:

- психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття;
- реабілітаційні заходи;
- виконання домашніх завдань (за наявності);
- організацію прийому їжі тривалістю не менш як 30 хвилин;
- прогулянки на відкритому повітрі;
- проведення виховних та культурно-просвітницьких заходів;
- проведення спортивно-оздоровчих занять;

денний відпочинок (сон) для учнів першого класу та учнів, які цього потребують.

48. Учні центру можуть перебувати в групі подовженого дня не більше шести годин на день.

На підставі заяви одного з батьків (іншого законного представника) уповноваженим ним особам дозволяється забирати учнів у будь-який час. Для таких учнів повинно бути забезпечено надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять) і реабілітаційних

послуг (заходів) з метою виконання індивідуальної програми розвитку та індивідуальної програми реабілітації.

49. Виховний процес є невід’ємною складовою освітнього процесу в центрі і ґрунтується на принципах, визначених Законами України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту” та “Про повну загальну середню освіту”.

50. У центрі спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу створюється безпечне освітнє середовище відповідно до Законів України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, єдність навчання, виховання і розвитку учнів.

Для забезпечення всебічного розвитку учнів (вихованців) з урахуванням їх індивідуальних особливостей створюються відповідно до законодавства гуртки за інтересами, спортивні секції, залучаються заклади позашкільної освіти.

51. Виховання здійснюється педагогічними працівниками, у тому числі вихователями, відповідно до освітньої програми, режиму роботи центру та спрямовується на всебічний розвиток учня (вихованця).

52. У центрі здійснюється психолого-педагогічний супровід кожного учня (вихованця). З цією метою педагогічні та медичні працівники здійснюють спостереження за учнями (вихованцями). Результати спостережень обговорюються на засіданнях психолого-педагогічного консилиуму з метою уточнення змісту, форм і методів навчання, застосування індивідуального підходу до учня (вихованця).

53. Психолого-педагогічний консилиум є консультативно-дорадчим органом центру, утворюється директором центру та діє на підставі установчих документів центру.

До складу психолого-педагогічного консилиуму входять директор центру або його заступник (голова), який відповідає за організацію освітнього процесу, медичний працівник, який входить до штату центру або закладу охорони здоров’я за напрямом (профілем) діяльності центру, вчителі, які здобули вищу освіту за спеціальностями “Спеціальна освіта” (для осіб, які здобували вищу освіту до набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”, за спеціальностями “Дефектологія”, “Корекційна освіта (за нозологіями)”), інші педагогічні працівники центру. До роботи психолого-педагогічного консилиуму можуть бути залучені інші фахівці. На першому засіданні психолого-педагогічного консилиуму обирається секретар консилиуму.

54. Основними функціями психолого-педагогічного консилиуму є:

1) забезпечення психолого-педагогічного супроводу учнів (вихованців) центру;

2) поглиблене вивчення розвитку та успіхів учнів (вихованців) в опануванні освітньої програми, виконанні індивідуальної програми розвитку та індивідуальної програми реабілітації та складення індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану (за потреби);

3) проведення моніторингу динаміки розвитку учнів (вихованців) та результатів психолого-педагогічної, корекційно-розвиткової та реабілітаційної допомоги;

4) розроблення рекомендацій щодо особливостей організації освітнього процесу відповідно до особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців), а також визначення індивідуальної освітньої траєкторії;

5) надання консультаційної допомоги батькам (іншим законним представникам) учня (вихованця), педагогічним працівникам;

6) надання за запитом консультаційної допомоги з питань організації навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема із складними порушеннями розвитку, які здобувають освіту в закладах дошкільної та загальної середньої освіти;

7) складення індивідуальної програми розвитку та надання рекомендацій змінному контингенту та консультацій їх батькам (іншим законним представникам).

55. Рішення психолого-педагогічного консилиуму фіксуються в протоколі засідання та ухвалюються більшістю голосів членів консилиуму. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови психолого-педагогічного консилиуму. Засідання психолого-педагогічного консилиуму проводяться в разі потреби, але не рідше ніж двічі на рік.

Для прийняття рішення щодо індивідуальної освітньої траєкторії учня залучаються його батьки (інші законні представники).

56. Оцінювання результатів навчання учнів центру здійснюється згідно із загальними критеріями оцінювання з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності). За потреби здійснюється адаптація/модифікація проведення процедур оцінювання з урахуванням особливостей учнів.

57. Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття освіти, вимогам державних стандартів здійснюється шляхом державної підсумкової атестації. Учні центру можуть бути звільнені від проходження атестації за заявою одного з батьків (інших законних представників) відповідно до законодавства.

Облік оцінювання результатів навчання учнів протягом навчального року ведеться у класних журналах. Результати навчання за рік зазначаються в особових справах учнів.

58. Учні, які завершили здобуття певного рівня загальної середньої освіти, отримують відповідний документ про освіту в установленому законодавством порядку.

Особливості надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги)

59. У центрі забезпечується психолого-педагогічний супровід, надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога). Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) надаються в індивідуальній або груповій формі у вигляді занять та проводяться педагогічними працівниками центру:

протягом дня (для вихованців дошкільних груп (у разі наявності дошкільного підрозділу) та для змінного контингенту);

у другій половині дня (для учнів центру, крім занять в індивідуальній формі або коли проведення таких занять у першій половині дня передбачено освітньою програмою та/або медичними приписами закладів охорони здоров'я).

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідно до індивідуальної програми розвитку (за умови наявності відповідних ресурсів) та узгоджуються з реабілітаційними заходами, що надаються учням (вихованцям) в реабілітаційному відділенні центру, та не повинні призводити до перевантаження учнів (вихованців).

60. Для проведення занять у груповій формі створюються міжкласні групи. У групі повинно бути не менше двох та не більше шести осіб.

Формування таких міжкласних груп здійснюється відповідно до індивідуальних програм розвитку учнів та на підставі поданих документів для змінного контингенту.

Індивідуальні заняття здійснюються відповідно до індивідуальних програм розвитку учнів або на підставі поданих документів для змінного контингенту протягом дня.

61. У центрі можуть проводитися заняття з: лікувальної фізкультури; ритміки; логоритміки; розвитку мовлення (формування всіх компонентів мовлення, особливо лексико-граматичної складової мовлення та ознайомлення з довкіллям); корекції розвитку; корекції мовлення; соціально-побутового орієнтування; орієнтування у просторі; розвитку слухового, зорового, тактильного сприймання; використання засобів та прийомів з альтернативної комунікації; корекції та розвитку психофізичних функцій (використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро-, пластилінової,

танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії) тощо.

62. У центрі особлива увага приділяється формуванню в учнів (вихованців) компетентностей для самостійного життя, у тому числі соціально-побутового орієнтування, поліпшення рухових, психічних, комунікативних і мовленнєвих функцій, засвоєння правил суспільної поведінки, формування самоствердження і належної самооцінки особою своїх можливостей; забезпеченню психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги відповідно до індивідуальної програми розвитку, у тому числі:

1) для учнів (вихованців), що мають порушення слуху у поєднанні з іншими порушеннями, — збереженню та розвитку залишкового слуху, а також формуванню вимови, оволодінню українською жестовою мовою в обсязі, достатньому для життя, або засобами альтернативної комунікації, забезпеченню іншої необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги;

2) для учнів (вихованців), які мають порушення зору в поєднанні з іншими порушеннями, — опануванню абетки та шрифту Брайля, використанню тактильних наочно-дидактичних та навчальних матеріалів або адаптованих під особливості зорового сприймання, збереженню зору та дотриманню режиму охорони зору, орієнтуванню в просторі, розвитку зорового та тактильного сприймання, визначенню оптимальних можливостей практичного використання зорових функцій кожним учнем і дозування зорового та фізичного навантажень, забезпеченню необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги;

3) для учнів (вихованців) із сліпоглухотою — збереженню та розвитку залишкового слуху та зору, орієнтуванню в просторі, формуванню вимови, вмінь користування жестами та/або засобами альтернативної комунікації, розвитку навичок самообслуговування, забезпеченню необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги;

4) для учнів (вихованців) з інтелектуальними порушеннями у поєднанні з іншими порушеннями — розвитку навичок самообслуговування і соціальної адаптації, когнітивних функцій, мовлення, формуванню життєвих компетентностей, забезпеченню необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги;

5) для учнів (вихованців), які мають тяжкі порушення опорно-рухового апарату у поєднанні з іншими порушеннями і потребують індивідуального догляду та супроводу, — забезпеченню рухового та ортопедичного режимів, здійсненню реабілітаційних заходів (лікувальна фізична культура, масаж, фізіобальнеокліматотерапія, заняття в басейні тощо), розвитку навичок самообслуговування, соціальної адаптації, розвитку когнітивних функцій, мовлення, формуванню життєвих

компетентностей, забезпеченню необхідної психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги.

Реабілітаційне відділення центру

63. Реабілітаційне відділення центру забезпечує здійснення заходів психолого-педагогічної та соціально-побутової реабілітації (адаптації), а також реабілітаційних заходів.

Психолого-педагогічна реабілітація та соціально-побутова реабілітація (адаптація) передбачає запровадження комплексу заходів, що створюють передумови для оволодіння учнями (вихованцями) системою знань та компетентностей, застосування яких сприятиме подальшому розвитку особистості (підвищення освітнього рівня, здатність до самостійного проживання та трудової діяльності (у разі можливості), організації побуту, адекватного планування самостійного життя).

64. Реабілітаційні заходи учням (вихованцям) центру надаються відповідно до індивідуальної програми реабілітації та узгоджуються з індивідуальною програмою розвитку.

Реабілітаційні заходи змінному контингенту надаються відповідно до індивідуальної програми реабілітації або індивідуальної програми розвитку або рекомендацій закладів охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, щодо реабілітаційних заходів.

65. Реабілітаційні заходи передбачають:

заняття з профільними спеціалістами з реабілітації, зокрема вчителем-логопедом, спеціальним (корекційним) педагогом (вчителем-дефектологом), вчителем-реабілітологом, практичним психологом;

заходи з фізичної терапії/фізкультури, фізичної реабілітації, заходи з фізичним терапевтом, ерготерапевтом тощо або з профільними лікарями, які введені до штату центру або закладів охорони здоров'я;

послуги з комплексної реабілітації (абілітації), у тому числі фізичну терапію, лікувальну фізкультуру, масаж загальний, механотерапію за потребою (локомоторну терапію, мотомедтерапію), апаратну фізіотерапію (теплолікування, вібротерапію), метод динамічної пропріоцептивної корекції із застосуванням рефлекторно-навантажувальних пристроїв, логопедичну корекцію, сурдопедагогічну корекцію, психологічну корекцію, педагогічну корекцію, соціальну адаптацію тощо.

66. Реабілітаційне відділення за наявності обладнання, персоналу та матеріально-технічної бази може забезпечувати, у тому числі:

- 1) ранню реабілітацію дітей (до семи років);
- 2) фізичну реабілітацію;
- 3) соціальну реабілітацію (абілітацію);

4) трудову реабілітацію для дітей із складними порушеннями розвитку;

5) фізкультурно-спортивну реабілітацію.

67. Реабілітаційне відділення центру може надавати послуги на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності, у тому числі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 285.

Надання послуг змінному контингенту центру

68. Змінному контингенту в центрі надаються психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові та реабілітаційні послуги (допомога), зокрема:

особам з особливими освітніми потребами, які мають висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, виданий інклюзивно-ресурсним центром, та не отримують за місцем навчання таких послуг за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, про що повинна бути надана довідка закладу освіти, у якому вони навчаються;

дітям дошкільного віку з особливими освітніми потребами, які мають висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, виданий інклюзивно-ресурсним центром, але не почали навчання в закладах дошкільної освіти;

особам з інвалідністю, які потребують реабілітаційних послуг (допомоги) та не отримують їх в інших закладах чи установах освіти, про що повинна бути надана довідка закладу освіти, у якому навчаються такі діти.

Для надання послуг (допомоги) змінному контингенту до центру подаються копії таких документів:

свідоцтва про народження або паспорт громадянина України (під час подання копії пред'являється оригінал);

довідки учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового медичного профілактичного огляду № 086-1/о;

картки профілактичних щеплень (форма № 063/о);

довідки від лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, для дітей дошкільного віку;

висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром (за наявності);

індивідуальної програми розвитку, складеної в закладі освіти, де дитина здобуває освіту (за наявності);

індивідуальної програми реабілітації (за наявності).

Психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові та реабілітаційні послуги (допомога) не надаються особам, які не можуть відвідувати заклад освіти за очною формою освіти за станом здоров'я, що підтверджується довідками.

69. Під час встановлення карантину та запровадження протиепідемічних обмежувальних заходів відвідування центру змінним контингентом припиняється, крім занять чи заходів, що проводяться індивідуально.

70. Облік змінного контингенту ведеться директором центру (або уповноваженою ним особою) через систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

Майно та фінансово-господарська діяльність

71. Правові засади володіння, користування і розпорядження майном центру визначаються Законами України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту” та іншими актами законодавства.

72. Будівлі, споруди і приміщення центру повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами з метою забезпечення безбар'єрності, доступності та інклюзії.

У центрі забезпечується універсальний дизайн усіх приміщень з метою формування в учнів (вихованців) компетентностей для подальшого самостійного життя.

73. У разі наявності у центрі пансіону умови проживання та утримання учнів повинні відповідати Порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та положенню про пансіон, затвердженому директором центру.

74. У центрі повинні бути приміщення та обладнання для організації освітнього процесу. Центр повинен мати:

навчальний корпус з обладнаними кабінетами, класами, залами, майстернями, бібліотекою (медіатекою), спортивним залом та/чи майданчиком, ресурсними кімнатами;

приміщення та обладнання для організації освітнього процесу, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги), позакласної роботи тощо.

Центр може мати інші кабінети та приміщення відповідно до потреб учнів (вихованців).

75. Для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) в центрі можуть влаштовуватися та забезпечуються відповідним обладнанням:

- 1) кабінет практичного психолога;
- 2) кабінет соціального педагога;
- 3) логопедичний кабінет;
- 4) навчально-виробничі майстерні з пристосуванням робочих місць (місць навчання) з урахуванням безпеки та особливих потреб осіб;
- 5) кабінети трудового (предметно-практичного) навчання для учнів початкової школи;
- 6) кабінет для проведення групових занять з ритміки (логоритміки);
- 7) кабінети для занять із соціально-побутового орієнтування;
- 8) кабінет психологічного розвантаження;
- 9) кабінет для індивідуальних та фронтальних занять з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання та формування вимови.

Центр повинен мати спортивний зал та спортивний майданчик.

76. Для учнів (вихованців), які мають порушення зору у поєднанні з іншими порушеннями, та осіб із сліпоглухотою створюються:

- 1) кабінет інформаційних ресурсів, обладнаний комп'ютерними тифлокомплексами із спеціально адаптованим програмним забезпеченням (для сліпих учнів тифлокомплекси повинні бути укомплектованими брайлівським дисплеєм, для учнів із зниженим зором — технічними засобами збільшення тексту) та брайлівським принтером;
- 2) бібліотека і читальний зал, розміри яких відповідають вимогам щодо розміщення та користування книгами, що видані з використанням шрифту Брайля, та спеціальними технічними засобами для читання, а також телесенсорними лупами та аудіокнигами;
- 3) майданчик для проведення занять з орієнтування в просторі;
- 4) кабінет інформатики з комп'ютерною технікою із спеціальним програмним забезпеченням для збільшення та озвучування текстів, телесенсорними лупами тощо.

Для осіб із сліпоглухотою додатково створюються умови для формування вмій користування жестами та/або засобами альтернативної комунікації, розвитку навичок самообслуговування. Також створюються кабінети сурдопедагогічної реабілітації для проведення індивідуальних корекційно-розвиткових занять з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови, обладнані слухомовними тренажерами та відповідним програмним забезпеченням.

Робоче місце учня (вихованця) такої школи забезпечується індивідуальним освітленням, а класи — додатковим освітленням дошки.

77. Для учнів (вихованців), які мають порушення слуху у поєднанні з іншими порушеннями, створюються:

1) кабінет української жестової мови;

2) слуховий кабінет, обладнаний комплектом стаціонарної (дротової або бездротової) звукопідсилювальної апаратури колективного користування, комп'ютерною технікою з програмним забезпеченням для проведення групових занять з розвитку слухового сприймання, формування навичок користування залишковим слухом у процесі мовленнєвого спілкування, нормалізації тембру, голосу, інтонації і ритму мовлення, розвитку здатності орієнтуватись у світі немовленнєвих звуків та діагностичною апаратурою, зокрема аудіометром, для проведення індивідуальної роботи з вивчення стану і динаміки порушеної слухової функції, виявлення резерву її розвитку, підбору і уточненню режиму слухової апаратури;

3) кабінети сурдопедагогічної реабілітації, обладнані слухомовними тренажерами та відповідним програмним забезпеченням;

4) кабінет інформатики з комп'ютерною технікою із спеціальним програмним забезпеченням.

78. Для учнів (вихованців), які мають порушення опорно-рухового апарату у поєднанні з іншими порушеннями, створюються кабінети лікувальної фізичної культури (з розрахунку один кабінет на одного інструктора лікувальної фізичної культури для роботи у дві зміни).

79. У реабілітаційному відділенні центру можуть створюватися:

1) кабінет з лікувальної фізкультури;

2) масажний кабінет;

3) процедурний кабінет;

4) терапевтичний кабінет;

5) офтальмологічний кабінет із затемненою кімнатою;

6) стоматологічний кабінет для здійснення обслуговування дітей із складними порушеннями розвитку;

7) кабінети фізіотерапії;

8) кабінет плеоптичного (плеопто-ортоптичного) лікування;

9) басейн;

10) кабінет для занять з розвитку зорового сприймання;

11) кабінет дитячого психіатра (невролога), ортопеда;

12) кабінети лікарів відповідно до напряму (профілю) діяльності центру;

13) кабінет психологічної корекції для проведення психологічного консультування та психокорекції;

14) кабінет сенсорно-моторної реабілітації;

15) кабінети сурдопедагогічної реабілітації;

16) кабінети для корекції та розвитку психофізичних функцій (використання елементів: кінезіотерапії, анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, орніто-), арт-терапії (ізо-, драмо-, казко-, музико-, кіно-, піско-, ігро-, мульт-, фото-, кольоро-, пластилінової, танцювальної терапії, психогімнастики), працетерапії, ерготерапії, ароматерапії, Монтессорі-терапії) тощо;

17) інші кабінети для здійснення логопедичної, психологічної, педагогічної корекції, соціальної адаптації тощо.

80. Кабінети та інші приміщення реабілітаційного відділення можуть використовуватися під час освітнього процесу. Приміщення для проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять можуть використовуватися для реабілітаційних заходів.

81. Учні (вихованці) забезпечуються спортивним інвентарем та обладнанням, засобами навчання та іншим навчальним приладдям, іграшками та іграми, матеріалами для розвитку індивідуальних творчих здібностей, гурткової, секційної роботи, технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення відповідно до встановлених норм та Порядку забезпечення осіб з особливими освітніми потребами допоміжними засобами для навчання, затверджених постановою Кабінетом Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289 “Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти”.

82. Центр має право здійснювати міжнародне співробітництво в установленому законодавством порядку.

83. Центр володіє, користується і розпоряджається майном, земельною ділянкою відповідно до законодавства.

84. Фінансово-господарська діяльність центру провадиться відповідно до законодавства.

Центр має самостійний баланс і кошторис, рахунки в органах Казначейства (для державних, комунальних центрів), а також рахунки у фінансових установах і банках державного сектору (для приватних та корпоративних центрів). Центр може від свого імені набувати майнових та особистих немайнових прав, бути позивачем і відповідачем у суді, мати печатку і штамп, може запроваджувати власну символіку і атрибутику, мати інші атрибути юридичної особи.

Комунальні центри є бюджетними установами, видатки на які здійснюються в установленому законодавством порядку за рахунок:

освітньої субвенції з державного бюджету:

відповідного місцевого бюджету;

додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Центри приватної форми власності утримуються за рахунок коштів засновника (засновників), додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством.

85. Додатковими джерелами фінансування центру є:

кошти, одержані за надання додаткових освітніх та інших платних послуг;

благодійні внески, гранти, дарунки, інші надходження, одержані від юридичних та фізичних осіб в установленому законодавством порядку.

Комунальні центри мають право надавати платні послуги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 “Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності”.

86. Надходження, отримані центром за надання платних послуг та за рахунок інших додаткових джерел фінансування, в установленому законодавством порядку використовуються для забезпечення діяльності центру, передбаченої його установчими документами.

Бюджетні асигнування за рахунок державного та місцевих бюджетів, включаючи кошти освітніх субвенцій, кошти, отримані центром як плата за надання додаткових освітніх або інших послуг, а також кошти, отримані за рахунок інших додаткових джерел фінансування, не можуть бути вилучені в дохід державного або місцевих бюджетів.

Фінансування центру здійснюється з державного та місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України.

Центр самостійно розпоряджається надходженнями від надання платних послуг та інших додаткових джерел фінансування, передбачених його установчими документами.

87. Вимоги до бухгалтерського обліку та звітності центру визначаються законодавством.

Директор центру та головний бухгалтер центру несуть персональну відповідальність за достовірність бухгалтерської, фінансової та статистичної звітності відповідно до закону.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю центру в межах компетенції та відповідно до законодавства здійснюють засновник (уповноважений ним орган) та педагогічна рада.

88. Реорганізація і ліквідація навчально-реабілітаційних центрів допускається лише після погодження МОН проекту відповідного рішення засновника.

89. Державний нагляд (контроль) за діяльністю центру здійснюється відповідно до законодавства.”
